

RDA - Keiserens nye klær?

BIBSYS-konferansen tirsdag 20.03.2018
Trine Adolfsen og Frank Berg Haugen

RDA = Nye katalogiseringsregler!

R | D | A

RESOURCE DESCRIPTION & ACCESS

Hvorfor nye katalogiseringsregler!

Internasjonalt regelverk, tatt i bruk mange nordiske og europeiske land.

RDA er bedre tilpasset dokumenter i den digitale verden.

RDA legger til rette å produsere lenkede data.

AACR2 oppdateres ikke.

R | D | A

RESOURCE DESCRIPTION & ACCESS

I Norge

Nasjonalbiblioteket har ansvaret.

Samarbeid med katalogkomiteen,
metadata- og systemleverandører.

13. februar 2018 ble norsk versjon av
RDA Toolkit lansert.

- RDA
- RDA Table of Contents
- + 0: Innledning
- Section 1: Recording Attributes of Manifestation & Item
  - 1: Generelle retningslinjer for registrering av attributter for manifestasjoner og eksemplarer
    - 1.0 Gyldighetsområde
      - + 1.1 Terminologi
      - 1.2 Funktionelle mål og prinsipper
      - 1.3 Kjerneelementer
      - 1.4 Språk og skriftsystem
      - + 1.5 Type beskrivelse
      - + 1.6 Endringer som krever en ny beskrivelse
      - + 1.7 Gjengivelse
      - + 1.8 Tall uttrykt med talltegn eller ord
      - + 1.9 Tidspunkter
      - + 1.10 Noter
        - 1.11 Faksimiler og reproduksjoner
        - 1.12 Eldre, trykte ressurser
    - + 2: Identifying Manifestations and Items
    - + 3: Describing Carriers
    - + 4: Providing Acquisition and Access Information
  - Section 2: Recording Attributes of Work & Expression
    - + 5: General Guidelines on Recording Attributes of Works and Expressions
    - + 6: Identifying Works and Expressions
    - + 7: Describing Content
  - Section 3: Recording Attributes of Agents
    - + 8: General Guidelines on Recording Attributes of Agents
    - + 9: Identifying Persons
    - + 10: Identifisering av familier
    - + 11: Identifying Corporate Bodies
  - Section 4: Recording Attributes of Concept, Object, Event & Place
    - 12: Generelle retningslinjer for registrering av attributter for konsepter, objekter, hendelser

Verktøy og retningslinjer

1 Innstillinger

GENERELLE RETNINGSLINJER FOR REGISTRERING AV ATTRIBUTTER FOR MANIFESTASJONER OG EKSEMPLARER

1.0 Gyldighetsområde

Dette kapitlet gir bakgrunnsinformasjon til hjelp ved bruk av retningslinjene og instruksjonene i kapittel 2 RDA-4 RDA for registrering av attributter for manifestasjoner og eksemplarer. Det inkluderer:

- a) en forklaring av nøkkelbegreper (se 1.1 RDA)
- b) de funksjonelle målene og prinsippene som utgjør grunnlaget for retningslinjene og instruksjonene i kapittel 2 RDA-4 RDA (se 1.2 RDA)
- c) kjerneelementene for beskrivelse av manifestasjoner og eksemplarer (se 1.3 RDA)
- d) retningslinjer og instruksjoner som gjelder ulike elementer i kapittel 2 RDA-4 RDA:
  - i) språk og skriftsystem (se 1.4 RDA)
  - ii) gjengivelse (se 1.7 RDA)
  - iii) tall uttrykt med talltegn eller ord (se 1.8 RDA)
  - iv) tidspunkter (se 1.9 RDA)
  - v) noter (se 1.10 RDA)
- e) generelle retningslinjer for beskrivelse:
  - i) type beskrivelse (se 1.5 RDA)
  - ii) endringer som krever en ny beskrivelse (se 1.6 RDA)
  - iii) faksimiler og reproduksjoner (se 1.11 RDA).

1.1 Terminologi

1.1.1 Forklaring av nøkkelbegreper

Det er en rekke begreper i dette kapitlet og i kapittel 2 RDA-4 RDA som brukes med en bestemt mening i RDA. Noen av disse begrepene er art i 1.1.2 RDA-1.1.5 RDA.

Kapitler

R | D | A

RESOURCE DESCRIPTION & ACCESS

Hva blir nytt?

RDA strukturerer informasjonen etter FRBR og FRAD.

Tydligere fokus på entiteter og relasjoner.

Større valgfrihet i beskrivelsen.

Alternative regler – derfor behov for retningslinjer.

R | D | A

RESOURCE DESCRIPTION & ACCESS

Hva blir nytt?

Generell materialbetegnelse blir borte.

Mindre bruk av forkortelser.

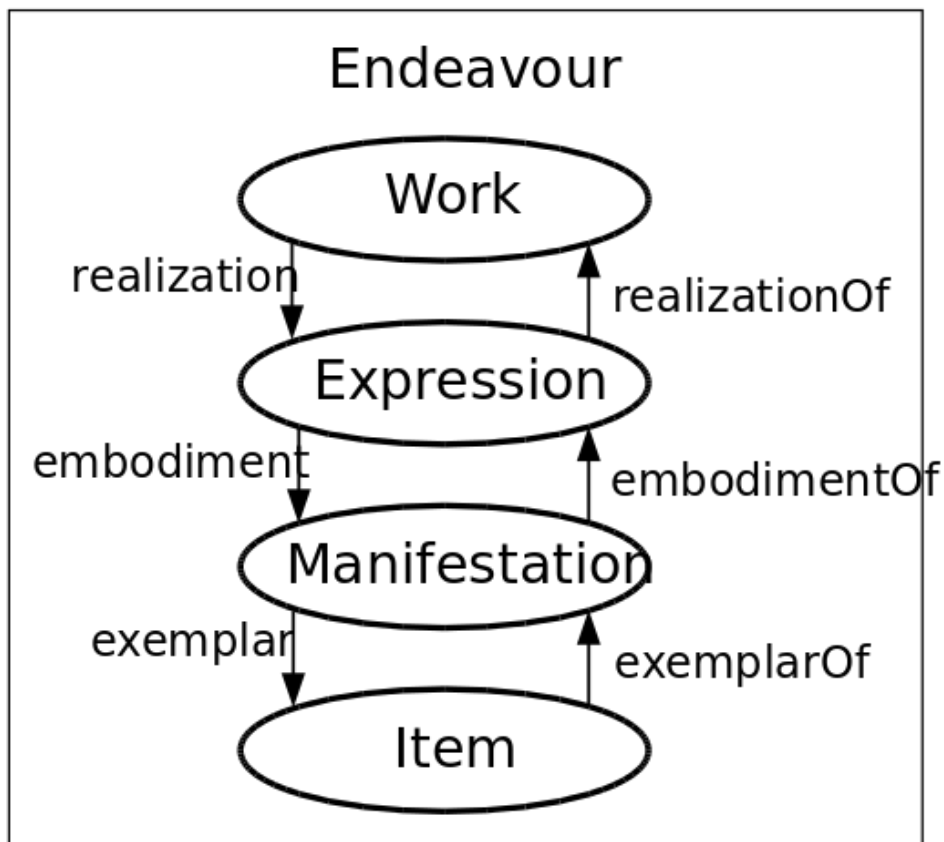
Informasjonskilder. Mindre bruk av skarpe klammer.

Regelen om tre blir borte.

FRBR, FRAD og FRSAD

part/partOf relatedEndeavour

Et tydeligere fokus på relasjoner og entiteter.

#	CURIE	Label	Definition
#	rdaco:1001	"kartografisk datasett" @no	"En innholdstype som består av kartografisk innhold uttrykt gjennom et digitalt kodet datasett som skal behandles av en datamaskin." @no
#	rdaco:1002	"kartografisk bilde" @no	"En innholdstype som består av kartografisk innhold uttrykt gjennom linjer, former, skyggelegging etc., som skal oppfattes visuelt som ett eller flere stillbilder i to dimensjoner." @no
<p>@id: http://rdaregistry.info/termList/RDAContentType/1002</p> <p>ToolkitDefinition: "En innholdstype som består av kartografisk innhold uttrykt gjennom linjer, former, skyggelegging etc., som skal oppfattes visuelt som ett eller flere stillbilder i to dimensjoner." @no</p> <p>ToolkitLabel: "kartografisk bilde" @no</p> <p>api: http://api.metadataregistry.org/concepts/511</p> <p>related: http://rdaregistry.info/termList/RDAContentType/1014</p> <p>scopeNote: "Kart, prosjeksjoner, atlas, fjernanalysebilder, etc. er inkludert." @no</p> <p>status: "Published"</p>			
#	rdaco:1003	"kartografisk levende bilde" @no	"En innholdstype som består av kartografisk innhold uttrykt gjennom levende bilder som skal oppfattes todimensjonalt." @no
#	rdaco:1004	"kartografisk taktilt bilde" @no	"En innholdstype som består av kartografisk innhold uttrykt gjennom linjer og/eller andre former, som skal oppfattes gjennom berøring som et stillbilde i to dimensjoner." @no

http://www.rdaregistry.info/termList/RDAMediaType/?language=no

Lenkede data (RDF)

Norsk

RDA value vocabularies

RDA Media Type

A categorization reflecting the general type of intermediation device required to view, play, run, etc., the content of a resource.

Number of concepts:	8
URI:	http://rdaregistry.info/termList/RDAMediaType
Namespace:	http://rdaregistry.info/termList/RDAMediaType/
Api:	http://api.metadataregistry.org/vocabularies/37
Suggested prefix*:	rdamt
Example curie:	rdamt:1001
Changelog feed:	Atom RDF

* registered at prefix.cc

Downloads

- [HTML \(Open Metadata Registry\)](#)
- [Turtle \(text/turtle\)](#)
- [Notation 3 \(text/rdf+n3\)](#)
- [N-Triples \(text/rdf+nt\)](#)
- [RDF/XML \(application/rdf+xml\)](#)
- [RDFa](#)
- [Microdata \(text/microdata+html\)](#)
- [JSON-LD \(application/json | application/json+ld\)](#) (see the [JSON-LD Profile](#))
- [RDF/JSON \(application/rdf+json\)](#)

Languages

- Arabic
- Catalan
- Chinese
- Danish
- Dutch
- English
- Finnish
- French
- German
- Greek
- Hebrew
- Hungarian
- Italian
- Norwegian**
- Polish
- Portuguese
- Slovak
- Spanish
- Swedish
- Ukrainian
- Vietnamese

Norske termer

Values Index

Show entries

Search:

#	CURIE	Label	Definition
#	rdamt:1001	"lydmedier" @no	"En medietype som brukes til å lagre innspilt lyd, laget for bruk med en avspillingsenhet som platespiller, kassettspiller, CD-spiller eller MP3-spiller." @no
#	rdamt:1002	"mikroform" @no	"En medietype brukt til å lagre bilder i redusert størrelse som ikke er lesbar for det menneskelige øye, men må leses ved hjelp av en ..."

Alternative regler

Regelverket tilbyr alternative regler

3.5.1.3

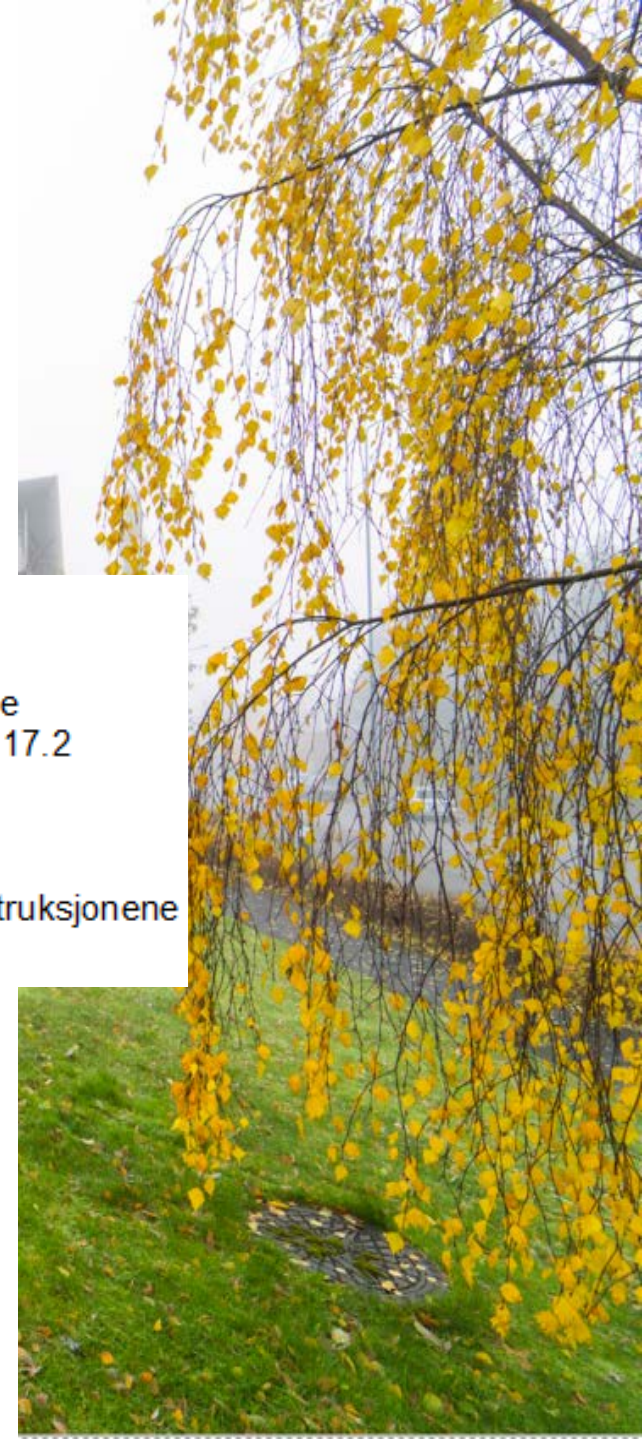
Registrering av mål 2013/07

Hvis ikke annet er oppgitt, registreres mål i centimeter rundet opp til neste hele centimeter og angis med det metriske symbolet *cm* (f.eks. hvis høyden måler 17.2 centimeter registreres *18 cm*).

Alternativ LC-PCC PS   NL A PS   BL PS   D-A-CH   SKL   LAC/BAC-BAnQ   KBSP

Registrer mål i det målesystemet som foretrekkes av institusjonen som lager beskrivelsen. Bruk symboler eller forkortelser for måleenheter i henhold til instruksjonene i bilag B([B.5.1 RDA](#)).

Behov for nasjonale retningslinjer

Hvor er GMB?

Generell materialbetegnelse erstattes av innhold, media og bærer.

336 Content type

337 Media type

338 Carrier type

020 \$a 9788793209435 \$q heftet
100 \$a Bjørneboe, Jens \$d 1920-1976 \$4 aut
245 \$a Drømmen og hjulet \$c Jens Bjørneboe ;
oversat af Jannie Jensen
264 \$a [Roskilde] \$b Batzer & Co \$c 2017
300 \$a 264 sider ; \$c 21 cm
336 \$a tekst \$2 rdaco
337 \$a uformidlet \$2 rdamt
338 \$a bind \$2 rdact

Mindre bruk av forkortelser

020 \$a 978-82-690811-0-7 \$q **innbundet**

111 \$a Glade gale galla gutters gourmet gilde
\$4 aut

245 \$a Det glade gilde

264 \$a [Oslo] \$b Glade gale galla gutters
gourmet gilde \$c 2017

300 \$a 240 **sider** \$b **fotografier i farger** \$c 28 **cm**

336 \$a tekst \$2 rdaco

337 \$a uformidlet \$2 rdamt

338 \$a bind \$2 rdact

R | D | A

RESOURCE DESCRIPTION & ACCESS

3R project

3R = *RDA Restructure and Redesign project*

RDA Toolkit skal omstruktureres: ferdig juni 2018.

Nytt utseende, (forhåpentligvis) enklere å bruke. *RDA Registry* integreres.

Norsk restrukturert versjon kommer i september 2018.

Nasjonalbiblioteket

3R oppsummering

Ny versjon av RDA i juni 2018 – ikke ny utgave

Mål for 3R:

- Innføre nye LRM entiteter
- Gjøre sluttbrukergrensesnittet bedre
- Generalisere reglene der det er mulig
- Innføre mer fleksibilitet mht. hvordan et informasjonselement kan registreres

Nye konsepter i toolkitet

Registreringsmetode

Manifestasjonserklæring

Omdefinering av løpende ressurser

- Innføre diakront verk

Omdefinering av person

Relasjoner foretrukket over attributter

R | D | A

RESOURCE DESCRIPTION & ACCESS

Registreringsmetode

4 forskjellige registreringsmetoder

Ustrukturert beskrivelse

Boka er skrevet av Jo Nesbø

Strukturert beskrivelse

Nesbø, Jo, 1960-

Identifikator

90356569 (autoritetsid. fra Bare)

IRI (International Resource Identifier)

<http://id.loc.gov/authorities/names/n2002049296.html>

Nasjonalbiblioteket

Manifestasjonserklæring

Hvordan en ressurs presenterer seg selv -
transkribert fra manifestasjonen

- bruk av store og små bokstaver, tegnsetting osv. beholdt
- Også kalt Basic (unmediated) transcription

Registreringsmetode: Ustrukturert

Oppfyller brukerkravet om å kunne identifisere
ressursen (RDA 1.2)

Støtter maskintranskribering for digitaliserte og
digitalt fødte manifestasjoner

RDA 1.2 Funksjonelle mål og prinsipper

Differensiering. Dataene skal kunne brukes til å skille manifestasjonen som beskrives, fra andre manifestasjoner.

Tilstrekkelighet. Dataene skal være tilstrekkelige for å dekke brukerens behov med hensyn til å velge en egnet manifestasjon.

Framstilling Dataene skal gjenspeile manifestasjonens framstilling av seg selv.

Nøyaktighet. Dataene skal gi supplerende informasjon som korrigerer eller avklarer tvetydige, uleselige eller misvisende framstillinger som kan finnes i informasjonskilder som utgjør del av selve manifestasjonen.

Alminnelig bruk. Data som ikke er gjengitt fra selve manifestasjonen, skal gjenspeile alminnelig bruk.

Datakilde	Registreringsmetode	Eksempel
Basic (unmediated)	Ustrukturert	Lerpwl
Normalisert (mediated)	Ustrukturert	Liverpool
Autorisert søkeinngang	Strukturert	Liverpool, England
TNG	Identifikator	«1003614»
DBPedia URI	IRI	http://dbpedia.org/page/Liverpool

Oppslagsord

diakronisk

Ordbokartikkel

[diakron](#) > [diakronisk](#)

diakronisk ^{a2} (fra gresk av *dia-* og *khronos* 'tid') **historiskdiakronisk språkvitenskapstudium** som går ut på å granske hvordan språk har utviklet seg gjennom tidene; historisk språkvitenskap, til forskjell fra synkronisk språkvitenskap

Diakroniske verk

Planlagt framstilt over tid

- Gjelder verk med og uten planlagt ende

Verkets innhold endres over tid

- Revisjon/erstatning

Kan gjøres regelmessig

- Tilføyes – etterfølgende uttrykk

Tidligere innhold blir beholdt

- Nye kategorier i RDA

Integrerende monografisk verk

Sekvensielt monografisk verk

Integrerende løpende verk

Serieverk (sekvensielt løpende verk)

Omdefinering person

Entiteten Person avgrenset til personer som faktisk har levd (folk av kjøtt og blod)

Ekskluderer dermed fiktive personer, legender osv.

Men: Kan ha adskilte bibliografiske entiteter

I en navnebasert autoritetsfil medfører dette ikke en endring av praksis

Påvirkning for navneautoriteter

Kontrollerer autoritetsregistre for navn navneformer (Nomen) eller personer?

Navneaspekt: Separate navneautoriteter for Andre Bjerke og Bernhard Borge (pseudonym)

Personaspekt: Bjerke/Borges fødested, fødselsdato osv.

En potensiell forvirring når forskjellige attributtverdier er tilegnet samme person

J.K. Rowling: 375 females \$2 lcdgt

Robert Galbraith: 375 males \$2 lcdgt

Registreringsmetode – Identifikator vs. IRI

Identifikator

Tilordnet av en agent etter et mønster.
Ingen preferanse mht. om det er Nomen
eller Person – kan støtte begge deler

IRI/URI

Globalt unik
LRM/RDA kontekst: Kun en forekomst av IRI
for en person

Relasjoner vs. attributter

LRM gjør om attributter til relasjoner (hvis mulig)

I RDA vil:

Tidspenn vil inkludere en relasjon fra en RDA entitet til fødselsdato, utgivelsesdato etc.

Place vil inkludere en relasjon fra en RDA entitet til adresse, sted knyttet til en konferanse etc.

Nomen vil inkludere «the appellation»-relasjonen mellom:

- Et verk og dets tittel

- En person og rank/stilling etc.

- En korporasjon og dens navn

R | D | A

RESOURCE DESCRIPTION & ACCESS

Mer informasjon

Presentasjoner på «Preconference to ALA Midwinter Meeting in Denver, Colorado» 19 februar 2018: <http://www.rda-rsc.org/node/560>

3R Project: <http://www.rdatoolkit.org/3RProject>

Hva skjer framover?

13. februar 2018: Norskspråklig RDA Toolkit ble publisert for første gang – de som abonnerer har tilgang til det.

Juni 2018: RDA Toolkit ferdig omstrukturert – vil da foreligge i engelskspråklig drakt (+ muligens et språk til)

September 2018: Omstrukturert RDA Toolkit publiseres på norsk

Undervisningsopplegg må planlegges og lages – til i september.

R | D | A

RESOURCE DESCRIPTION & ACCESS

Nasjonale retningslinjer m.m.

Nasjonale retningslinjer må lages og publiseres i
Toolkitet – i samarbeid med Den norske
katalogkomité.

Endringslogg.

RDA Registry må oppdateres.

Eksemplene i RDA Toolkit må gjennomgås.

R | D | A

RESOURCE DESCRIPTION & ACCESS

Men:

Regelverket skal omstruktureres (3R-project).

3R står for RDA Toolkit Restructure and Redesign.

Arbeidet startet allerede i 2016

Tar høyde for IFLAs Library Reference Model (LRM).

Nyeste statusrapport om 3R:

<http://www.rdatoolkit.org/3Rproject/SR4>

Takk for oss.

Bibliotekutvikling.no

Frank.Haugen@nb.no,
Trine.Adolfsen@nb.no